

ACC. N:R **M.10417**: 1-3.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Alf. Ljöberg*
 Härad: *Västbo* Adress: *Lanna*
 Socken: *Kulltorps* Berättat av:
 Uppteckningsår: *1947* Född år *1877* i *Lanna, Kulltorps*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nässlorwa i folklig tradition. s. 1-3.

teckn. s. 2a-2b.

Lu F. 28

Skriv endast på denna sida!

M. 10417: 1.

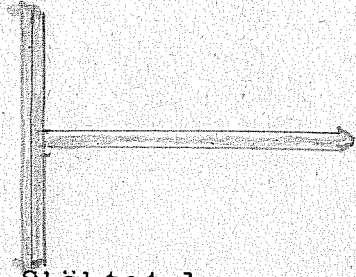
Landskap: Småland. Upptecknat av: Alfr. Sjöberg.
Härad: Västbo. Adress: Lanna.
Socken: Kulltorp. Berättat av:
Uppteckningsår: 1900. Född år 1877 i Lanna, Kulltorps sn.

Nässlorna i folklig tradition. (Luf 28.)

1. Här på orten har man alltid givit nässlan namnet ``näter``
2. Nässlan tillvaratages här på orten i mycket ringa grad och då endast till mat. Förr i tiden, ända in på 1880-talet, brukades växten även för beredning av garn och tråd. Till mat var det endast den s.k. etternässlan som kom till användning, medan den stora nässlan brukades till garn o. d.
3. Att använda till mat är en uråldrig sed här. Det var huvudsakligen till kålsoppa eller som man helt enkelt kallade den, ``kål``. Denna ~~xxx~~ rätt tillagades på så sätt, att sedan växten befriats från de allra grövsta stjälkarna, kokade man nässelbladen och de klenare stammarna i vatten så länge att de blivit tämligen mjuka, varefter de med en kniv skars sönder mycket fint. Sedan kokades de åter tillsammans med fläsk eller kött. En annan rätt av nässlor var en soppa där de blandats med ``harsyra`` samt en annan växt som de gamle kallade för ``körvel`` och s.k. äkerkål. Nässlorna kunde också blandas med spenat och morötter och kallades då för ``nätervälling``. Tillagningssättet var lika för dessa rätter. Efter vad de gamle berättat, skulle den 11 maj vara den dag man borde äta ``näterkål``. I gamla almanackan bar dagen namnet Mamertus, men den kallades därför ``näterdagen``. Vad man hade att iakttaga då första gången på året åt rätter av nässlor, var att man åt under djupaste tystnad. Detta skulle göra att man kunde räkna med god hälsa under sommaren.
4. Man brukade plocka de färska nässlorna och blanda dem med det feta, korta gräs som växte omkring boningshusen och utfordra smågrisar med. Även ungdjur och mjölkcor, men blandades då med hackelse av

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10417: 2 b.

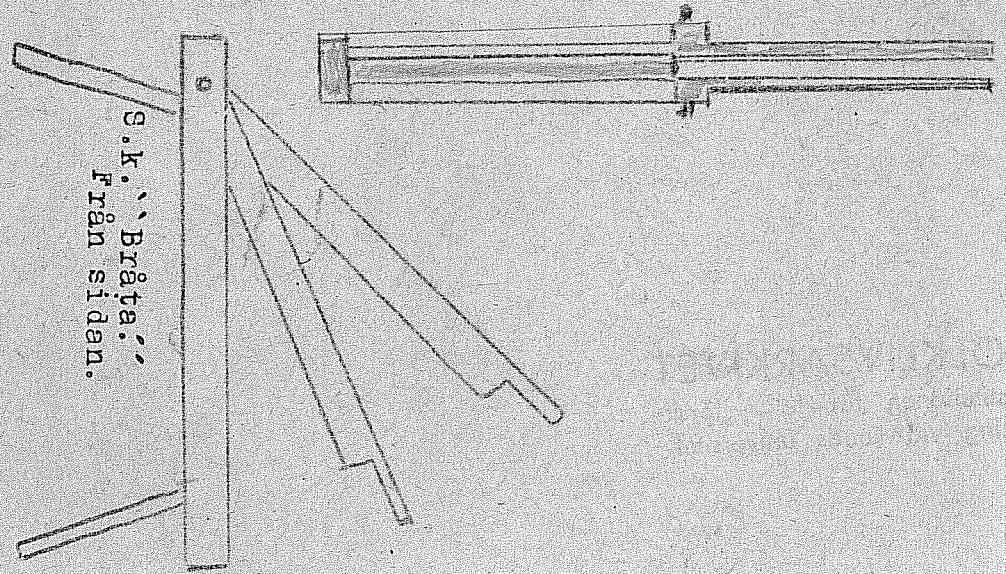

Skäktstol.

Skäktetra.

M. 10417: 2 a

S.k. Bråta.
Från sidan.

M. 10417:2.

Landskap: Småland Upptecknat av: Alf. Löberg
Härad: Västbo Adress: Lanna
Socken: Kulltorp Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1947 Född år 1877 i Lanna, Kulltorps sn.

råg- eller havrehalm. Växten troddes öka avkastningen hos mjölkkor samt giva djuren god matlust. Nässlorna förtärdes egendomligt nog av djuren.

5. För ungefär 65 å 70 år sedan omtalas att det då var brukligt att nässlor användes till vävning och spånad. Den fick samma behandling som lin och hampa, ~~den skurits av~~. Den bands ihop i små buntar och hängdes upp/stänger för torkning. Sedan den blivit torr och blomman skurits bort, löstes buntarna upp och växten breddes ut på marken för att rötas. Den skulle ligga så länge tills stjälken blev så mör, att den gick att skilja från tågerna. Den togs då upp igen och buntades på nytt samt lades in i bastun där den fick ligga ett par dagar. Helst ~~den~~ eldades kraftigt i bastu ungnen. När den sedan blivit så att säga "krastorr", skulle den knäckas eller bråkas, eller som man sade här "brytas". Varvid man använde sig av ett verktyg som bar det betecknade namnet "bråta". (teckning) Vid denna behandling skiljdes de grövsta stjälkarna från tågerna. Ännu en behandling återstod innan växten var klar för spinning nämligen den s.k. "skäktningen". De verktyg som kom till användning vid denna procedur var skäktstolen och skäkteträet. (teckning) De vävnader som fraställdes av nässlor kallades här för "nättelduk", och användes till borddukar, skärp och någon gång äventill huvuddukar. Det var ett mycket vackert och fint tyg det blev av nässlor och var mycket uppskattat. Den som bar något ~~något~~ plagg ansågs vara mycket väl skyddad mot både trolltyg och andra faror. Men då skulle växten ha plockats på sådana platser där något brudfölje dragit förbi.

6. Man spann även en mycket stark och fin tråd av nässlan, som man hade användning för både till sömnad och även till virkning.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

Landskap: Småland M. 10417:3.
Upptecknat av: Mfru. Gjöberg
Härad: Västbo Adress: Lanna
Socken: Kulltorps Berättat av:
Uppteckningsår: 1947 Född år 1877 i Lanna, Kulltorps sn.

7. Om nässlan använts som färgmedel har ej varit möjligt erhålla någon om. Inte någon av de gamle, här på orten, som tillfrågats ha haft någon kännedom därom.
8. Att odla nässlor ^{för} något vist ändamål, såsom t. ex. för vävnader o. d. har inte förekommit här. Växten förekom i vilt tillstånd så rikligt att den var tillräcklig för behovet av densamma.
9. Nässlornas blomningstid inföll i slutet eller efter våren. Det är under denna tid de skola vara kraftigast till födcämnen, de sades då besitta en särskild förmåga att rena blodet samt skärpa synförmågan på ögonen i hög grad.
10. Andra växter som av de gamle användes på samma sätt som nässlor, voro harsyra, åkerkål, körvel och en annan som ogräs förekommande växt, som man kallade "mell."

Ifyll endast ovanstående uppgifter!